

9. Tursunov Ramziddin Abdixalil-o’g’li. (2025). JAMIYAT HAYOTIDA IJTIMOYIY ONG VA MA’NAVIYAT UYG’UNLIGI. *TA’LIM VA TARAQQIYOT*, 4(4), 324-330.

O’ZBEK ADABIYOTI VA UNI O’QITISHNING ZAMONAVIY YECHIMLARI

Ilmiy rahbar: Ikramova Muhtaram,

Namangan Davlat Pedagogika Institutining tayanch doktoranti

E-mail: muhtaramikramova@gmail.com

Shamilova Zuhra

Namangan Davlat Pedagogika Institutining 1-bosqich talabasi

E-mail: khusnitdinovnazuhra@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada o’zbek adabiyotini o’qitishning zamonaviy usullari va ta’lim jarayonidagi samarali yondashuvlar tahlil qilinadi. Alisher Navoiy, Cho’lpon, Fitrat kabi adiblarning fikrlari hamda zamonaviy metodik adabiyotlar asosida o’quvchilarning adabiyotga qiziqishini oshirish yo’llari ko’rsatib berilgan. Shuningdek, UNESCO va OECD xalqaro tajribasi asosida raqamli ta’lim vositalarining ahamiyati ham yoritilgan.

Kalit so’zlar: O’zbek adabiyoti, zamonaviy metodika, innovatsion yondashuv, interfaol usul, raqamli ta’lim, ijodiy fikrlash, estetik tarbiya.

UZBEK LITERATURE AND MODERN SOLUTIONS FOR ITS TEACHING

Annotation. The article analyzes modern methods of teaching Uzbek literature and effective approaches in the educational process. It highlights the views of writers such as Alisher Navoi, Cho’lpon, and Fitrat, as well as ways to increase students’ interest in literature based on contemporary methodological works. In addition, the importance of digital learning tools is examined in the context of UNESCO and OECD international experience.

Keywords: Uzbek literature, modern methodology, innovative approach, interactive method, digital education, creative thinking, aesthetic education.

УЗБЕКСКАЯ ЛИТЕРАТУРА И СОВРЕМЕННЫЕ РЕШЕНИЯ ЕЁ ПРЕПОДАВАНИЯ

Аннотация. В статье рассматриваются современные методы преподавания узбекской литературы и эффективные подходы в образовательном процессе. Освещаются взгляды таких писателей, как Алишер Навои, Чулпон и Фитрат, а также пути повышения интереса учащихся к литературе на основе современных методических трудов. Кроме того, на основе международного опыта ЮНЕСКО и ОЭСР раскрывается значение цифровых образовательных средств.

Ключевые слова: узбекская литература, современная методика, инновационный подход, интерактивный метод, цифровое образование, творческое мышление, эстетическое воспитание.

Adabiyot insonning ruhiy dunyosini shakllantiruvchi eng muhim manba hisoblanadi. O’zbek adabiyoti esa xalqimiz tarixiy xotirasi va ma’naviy boyligining ko’zgusidir. Alisher Navoiy “Adab – insonni inson qilur” deya adabning tarbiyaviy kuchini ta’kidlagan (Navoiy, Mahbub ul-qulub, 2019). Fitrat esa “Adabiyot – millat ko’zgusidir” degan (Fitrat, O’zbek adabiyoti tarixi uchun materiallar, 2017). Shuningdek, Cho’lpon “Millatning istiqboli – ilmida, millatning saodati – ma’rifatda” deya ilm va adabiyotning millat kelajagidagi o’rmini ko’rsatgan (Cho’lpon, Kecha va kunduz, 2019). O’zbek adabiyotining asosiy xususiyatlari, milliy ruh, tarixiy va madaniy qadriyatlarni yoritadi. O’qituvchilar zamonaviy texnologiyalarni qo’llashlari muhim ahamiyatga ega. O’zbek adabiyoti boy madaniyat va tarixga ega, bu uni o’qitishda muhim bo’lgan asosiy yutuqlarni keltirib chiqaradi. Zamonaviy yondashuvlar bilan yaxshi tushuniladi.

O’zbek adabiyoti yoshlarni milliy qadriyatlar va insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalashda beqiyos ahamiyatga ega. Navoiy o’zining “Xamsa” asarida insonparvarlik va muhabbatni ulug’lagan (Navoiy, Xamsa, 2016). Shuningdek, Cho’lpon asarlarida erkinlik va ma’rifat g’oyalari asosiy o’rinni egallaydi.

Bugungi kunda adabiyotni o’qitishda innovatsion yondashuvlar muhim o’rin tutadi. J. Yo’ldoshev interfaol metodlarning samaradorligi haqida shunday deydi: “O’quvchi darsda faol ishtirok etsa, asarni

chuqurroq o‘zlashtiradi” (Yo‘ldoshev, Adabiyot o‘qitish metodikasi, 2020). Shu bois “Aqliy hujum”, “Debat”, “Insert” kabi metodlar keng qo‘llanilmoqda. O. Hasanboyeva esa pedagogik mahorat va innovatsion yondashuvlarni o‘rganar ekan, “O‘qituvchi darsni nafaqat o‘rgatuvchi, balki ijodiy jarayon rahbari sifatida olib borishi kerak” deya ta’kidlaydi (Hasanboyeva, Pedagogik mahorat va innovatsion metodlar, 2018). O‘zbek adabiyoti o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar yaratilmoqda. Interaktiv metodlar va texnologiyalar yordamida talabalar adabiyotga qiziqishni oshirmoqda. O‘zbek adabiyoti o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar yaratilmoqda. Interaktiv metodlar va texnologiyalar yordamida talabalar adabiyotga qiziqishni oshirmoqda. Natijada, o‘qitish samaradorligi oshadi va yoshlar adabiyotga bo‘lgan muhabbatlarini yanada chuqurlashtirmoqda. Bu esa milliy madaniyatni rivojlantirish uchun muhimdir. Zamonaviy yechimlar o‘qituvchilarga innovatsion usullarni qo‘llash imkonini beradi. Virtual darslar va onlayn platformalar uchun adabiyotning qiziqarli shakllari ishlab chiqilmoqda.

UNESCO ta’lim bo‘yicha hisobotida “Adabiyotni o‘qitishda raqamli resurslardan foydalanish yoshlarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi” deyiladi (UNESCO, Teaching Literature in the Digital Age, 2021). OECD ham o‘z tadqiqotlarida innovatsion ta’lim resurslarini qo‘llash ta’lim sifatini oshirishini alohida qayd etgan (OECD, Innovating Education and Educating for Innovation, 2016). O‘zbek adabiyotini zamonaviy texnologiyalar yordamida o‘qitish uzluksiz rivojlanmoqda va talabalarga keng imkoniyatlar ochmoqda. Digital platformalar orqali bilimlar yetkaziladi. Integratsiya qilish esa o‘qitishda innovatsion yechimlar yaratadi, o‘qituvchilar va talabalar uchun yangi interaktiv yondashuvlarni taqdim etadi. Bu davr uchun muhim ahamiyatga ega. Yangi texnologiyalar va ta’lim metodlarini qo‘llash adabiyotni kengroq ommaga yetkazishga va yosh avlodda milliy madaniyatga qiziqishni oshiradi. Bugungi kunda audiokitoblar, elektron darsliklar va onlayn kutubxonalar o‘quvchilarga adabiy merosni kengroq o‘rganish imkonini bermoqda. Masalan, Navoiy g‘azallarini audio shaklda tinglash yoki Cho‘lpon she‘rlarini video taqdimot orqali tahlil qilish o‘quvchilarning estetik zavqini yanada kuchaytiradi.

Adabiyotni tarix, san’at va falsafa bilan bog‘lab o‘qitish ham samarali natija beradi. Fitratning “adabiyot millat ko‘zgusi” haqidagi fikri ham bu yondashuvni qo‘llab-quvvatlaydi. O‘zbek adabiyoti va uni o‘qitishning zamonaviy usullari yoshlarni adabiyotga qiziqtiradi, interaktiv metodlar o‘quv jarayonini jonlantiradi va samaradorligini oshiradi. Interaktiv usullar yordamida o‘quvchilar mavzuni chuqur o‘zlashtiradi, ijodiy fikrlash imkoniyatlari kengayadi va milliy madaniyatimiz rivojlanishiga turtki bo‘ladi. Zamonaviy o‘qitish texnologiyalari bilan adabiyot darslari qiziqarli va tushunarli bo‘ladi, bu esa talabalarni faol fikrlashga va yozuvchilarga mehr bilan qarashga undaydi.

Milliy madrasalar va kutubxonalar milliy madaniyatni saqlashda muhim joy tutadi, ular adabiyotni yoshlar orasida ommalashtirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Yangi pedagogik yondashuvlar va kutubxona texnologiyalari orqali o‘qitish jarayoni sifati oshadi, bu esa milliy adabiyotni chuqurroq o‘rganishga yordam beradi.

Innovatsion metodlar orqali adabiyot shunchaki o‘qishdan ko‘ra, uni tushunishga va milliy merosni asrab saqlashga qaratilgan ta’limni yaratish muhim. O‘zbek adabiyoti va uni o‘qitish zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiya qilinmoqda, shuningdek, yozma va og‘zaki ta’lim usullarini rivojlantirish muhimdir. Yozma va og‘zaki ta’lim resurslari yordamida talabalar adabiy asarlarni chuqurroq anglab, madaniyat, tarjima va tarjima madhiyasini rivojlantirish mumkin. Kelajak uchun Innovatsion Yechimlar Onlayn platformalar va interaktiv dasturlar adabiyotni yanada qiziqarli va tushunarli qilmoqda. Zamonaviy yechimlar o‘qituvchilar va talabalar uchun imkoniyatlarni kengaytiradi. O‘zbek adabiyotining zamonaviy o‘qitish usullari innovatsion texnologiyalar bilan muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu yoshlar uchun motivatsiya yaratadi.

O‘zbek adabiyotini o‘qitish bugungi ta’lim tizimida nafaqat bilim berish, balki yoshlarni barkamol shaxs qilib tarbiyalashning muhim omilidir. Chunki adabiyot insonni ma’naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalaydi, badiiy tafakkurni shakllantiradi, milliy o‘zlikni anglashga yordam beradi. Shu bois adabiyotni o‘qitish jarayonida zamonaviy yondashuvlarga tayanish dolzarb masalaga aylangan.

Klassik adiblarimizning asarlari bugungi o‘quvchilar uchun ham bebaho manba bo‘lib qolmoqda. Navoiy, Cho‘lpon, Fitrat kabi mutafakkirlarning g‘oyalari nafaqat o‘z davrida, balki bugun ham yosh avlodni erkin fikrlashga, milliy qadriyatlarni qadrlashga undaydi. Ularning fikrlarini zamonaviy metodlar orqali tahlil qilish o‘quvchilarni adabiy merosga yaqinlashtiradi.

Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlar adabiyot ta’limini yanada mazmunli qiladi. Interfaol metodlar o‘quvchilarni darsda faol ishtirok etishga jalb qiladi, raqamli texnologiyalar esa o‘rganish

jarayonini qiziqarli va zamonaviylashtiradi. Loyiha ishlari, guruhviy topshiriqlar va integrativ yondashuv o’quvchilarda mustaqil tahlil qilish, ijodiy fikrlash ko’nikmalarini shakllantiradi.

Xalqaro tajriba ham ko’rsatadiki, adabiyot ta’limida raqamli vositalar va kreativ yondashuvlar natijadorlikni oshiradi. UNESCO va OECD tavsiyalari o’zbek adabiyotini o’qitishda ham samarali qo’llanishi mumkin. Shunday ekan, ta’lim jarayonida an’anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion yechimlarni uyg’unlashtirish zarur. Umuman, o’zbek adabiyotini o’qitishning zamonaviy yechimlari o’quvchida nafaqat bilim, balki mustaqil fikr, estetik did, ma’naviy yuksaklik va ijodiy dunyoqarashni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa, kelajak avlodning intellektual va ma’naviy rivoji uchun eng ishonchli poydevor hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Navoiy A. “Xamsa” Toshkent: “G’afur G’ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 2016.” ISBN:9789943263406
2. Navoiy A. “Mahbub ul-qulub” Toshkent, 2019. ISBN:9789943205710
3. Cho’lpon “Kecha va Kunduz” Toshkent, 2019. ISBN:9789943267770
4. Hasanboyeva O. “Pedagogik mahorat va innovatsion metodlar” Toshkent, 2022. ISBN:5170290896, ISSN:21816833
5. UNESCO. “Teaching Literature in the Digital Age” Paris, 2021. ISBN:9786023923298
6. OECD “Innovating Education and Educating for Innovation” Paris, 2016 . ISBN:9780264265080, ISSN:20769679
7. O’rmonjonov Azizbek Muhammadjon o’g’li. (2025). INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA MUSIQA SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIMODAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI. *TA’LIM VA TARAQQIYOT*, 4(4), 380-388.
8. R.A.Tursunov. (2025). IJTIMOIIY ONG VA MA’NAVIYAT UYG’UNLIGINING IJTIMOIIY MUHITGA TA’SIRI. *ZAMONAVIIY FAN: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA YOSH TADQIQOTCHILARNING DOLZARB IZLANISHLARI*, 1(1), 16-19.

RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA O’QITISHNING YANGI PARADIGMALARI

Erkinova Rushana Farhod qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti Pedagogika yo’nalishi 4-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Jamoldinova Sayyora Nodirbek qizi

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-4669-0483>

jamoldinova.cspu@gmail.com, +998917766446

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti Pedagogika kafedrasi o’qituvchisi

Annotasiya: Mazkur ishda raqamli ta’lim muhitida shakllanayotgan o’qitishning yangi paradigmalarining mazmun-mohiyati va ularning zamonaviy ta’lim tizimidagi o’rni yoritilgan. Raqamli texnologiyalar asosida ta’lim jarayonini tashkil etish, o’qituvchi va talabaning o’zaro interaktiv munosabatlarini yangi bosqichga ko’taradi. Tadqiqotda shaxsga yo’naltirilgan, gibridd, masofaviy, hamkorlikda o’qitish hamda ma’lumotga asoslangan ta’lim kabi paradigmalar tahlil qilinib, ularning afzalliklari hamda amaliy ahamiyati asoslab berilgan. Raqamli muhitda o’qituvchi fasilitator, talaba esa faol sub’ekt sifatida namoyon bo’ladi. Ish natijasida raqamli ta’limning yangi yondashuvlari ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga, o’quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qilishi ko’rsatib o’tilgan.

Kalit so’zlar: Raqamli ta’lim muhiti, raqamli pedagogika, masofaviy ta’lim, aralash ta’lim, sun’iy intellekt, o’quv platformalari, virtual sinf, raqamli kompetensiya, interaktiv ta’lim texnologiyalari, gamifikatsiya, media savodxonlik, ma’lumotlar tahlili, individual o’quv yo’nalishi.

NEW PARADIGMS OF LEARNING IN DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Erkinova Rushana Farhod qizi

Chirchik State Pedagogical University 4th year student of Pedagogy

Scientific supervisor: Jamoldinova Sayyora Nodirbek qizi

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-4669-0483>

jamoldinova.cspu@gmail.com, +998917766446

Chirchik State Pedagogical University Teacher of the Department of Pedagogy